

2018

BRUKEROPPLEVD KVALITET

PASOPP-RAPPORT NR 2018: 115

Pakkeforløp for psykisk helse og rus.

Resultater fra en spørreskjemaundersøkelse
i befolkningen.

Utgitt av	Folkehelseinstituttet Område for helsetjenester
Tittel	Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Resultater fra en spørreskjemaundersøkelse i befolkningen.
English title	Patient pathways for mental health and substance abuse. Results from a survey among the general population.
Ansvarlig	Camilla Stoltenberg, direktør
Forfattere	Hilde Hestad Iversen, prosjektleder, <i>seniorforsker</i> , <i>Folkehelseinstituttet</i>
ISSN	1890-1565
Rapport	2018: 115
Publikasjonstype	PasOpp-rapport
Antall sider	24 (19) inklusiv vedlegg
Oppdragsgiver	Helsedirektoratet
Emneord(MeSH)	Mental Health Care; Substance abuse; Health Care Surveys; Quality of Health Care; Continuity of Patient Care; Patient-Centered Care; Norway
Sitering	Iversen HH. Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Resultater fra en spørreskjemaundersøkelse i befolkningen. [Patient pathways for mental health and substance abuse. Results from a survey among the general population.] Rapport nr. 115–2018. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2018.

Innhold

INNHold	4
HOVEDFUNN	5
FORORD	7
INNLEDNING	8
Bakgrunn	8
Formål og tilnærming	9
METODE	10
Gjennomføring og utvalg	10
Vekting for å korrigere for frafall	10
Spørreskjemaet	11
RESULTATER	13
Kjennetegn ved svarerne	13
Syn på helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager	14
Syn på helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer	16
SAMMENDRAG	19
Hovedfunn	19
Metodiske vurderinger	19
REFERANSER	20
VEDLEGG: SPØRSMÅLENE FRA BEFOLKNINGSUNDERSØKELSEN	21

Hovedfunn

Folkehelseinstituttet gjennomførte høsten 2018 en befolkningsundersøkelse i forbindelse med innføringen av Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Målet var å undersøke hvordan befolkningen vurderte ulike forhold og utfordringer rundt helsetjenestetilbudet pasienter innenfor psykisk helsevern og rusbehandling får før implementeringen av Pakkeforløpene.

Temaer som ble vektlagt var kvaliteten på tjenestene, inkludert vurderinger av tilgjengelighet, fokus i behandlingen og informasjon. På mange av spørsmålene plasserte store andeler av Gallup-panelet seg i midtkategorien.

Helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager

- 33 prosent svarte at kjennskapen de har til helsetjenestetilbudet til denne pasientgruppen er «svært god» eller «ganske god»
- 76 prosent har inntrykk av at helsetjenestetilbudet er «veldig dårlig», «ganske dårlig» eller «både og»
- 78 prosent svarte at de «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» føler seg trygg på at de ville fått den beste behandlingen som er tilgjengelig
- 85 prosent var «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og» i påstanden om at helsetjenestene er tilgjengelige når pasientene har behov for det
- 76 prosent var «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og» i påstanden om at helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasientene og pårørende
- 35 prosent var «ganske enig» eller «helt enig» i påstanden om at behandlingen har høy kvalitet
- 31 prosent var «ganske enig» eller «helt enig» i påstanden om at helsetjenestene alltid setter pasientene i sentrum
- 77 prosent svarte «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» på spørsmålet om helsetjenestetilbudet nærstående fikk var tilfredsstillende
- 67 prosent svarte «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» på spørsmålet om egne erfaringer med tilbudet var tilfredsstillende

Helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer

- 21 prosent svarte at kjennskapen til de har helsetjenestetilbudet til denne pasientgruppen er «svært god» eller «ganske god»
- 73 prosent har inntrykk av at helsetjenestetilbudet er «veldig dårlig», «ganske dårlig» eller «både og»

- 81 prosent svarte at de «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» føler seg trygg på at de ville fått den beste behandlingen som er tilgjengelig
- 81 prosent var «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og» i påstanden om at helsetjenestene er tilgjengelige når pasientene har behov for det
- 78 prosent var «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og» i påstanden om at helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasientene og pårørende
- 33 prosent var «ganske enig» eller «helt enig» i påstanden om at informasjonen helsetjenestene og helsemyndighetene gir om forebygging er god
- 33 prosent var «ganske enig» eller «helt enig» i påstanden om at behandlingen har høy kvalitet
- 79 prosent svarte «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» på spørsmålet om helsetjenestetilbudet nærstående fikk var tilfredsstillende
- 82 prosent svarte «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» på spørsmålet om egne erfaringer med tilbudet var tilfredsstillende

---

Forord

Folkehelseinstituttet fikk i 2018 i oppdrag fra Helsedirektoratet å gjennomføre en befolkningsundersøkelse i forbindelse med innføringen av Pakkeforløp for psykisk helse og rus i Norge. Formålet var å etablere en nullpunktmåling. I denne rapporten oppsummeres resultatene fra undersøkelsen.

Prosjektgruppen har bestått av prosjektleder Hilde Hestad Iversen (seniorforsker) og Øyvind Andresen Bjertnæs (avdelingsdirektør).

Innledning

Bakgrunn

I løpet av 2018 gjennomførte Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet en nullpunktmåling¹ i befolkningen i forbindelse med implementering av Pakkeforløp innen psykisk helse og rus, på oppdrag fra Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet har fått i oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet å utarbeide og implementere Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Pakkeforløp innebærer å etablere nasjonale, normerende forløp for utredning og behandling av ulike tilstander. Forløpene skal bygge på nasjonale og internasjonale faglige retningslinjer for utredning og behandling der disse finnes. Målet er å stadig forbedre behandlingstilbudet innen psykisk helse og rus, og redusere uønsket variasjon slik at alle får en så god og effektiv behandling som mulig (1).

I 2014/15 utarbeidet Helsedirektoratet i samarbeid med mer enn 200 fagfolk og brukere 28 Pakkeforløp for kreft. Arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus bygger på erfaringer fra prosessen rundt Pakkeforløp for kreft. Tre generelle Pakkeforløp for psykisk helse og rus ble publisert 12. september 2018 i forbindelse med Nasjonal lanseringskonferanse. Dette inkluderte følgende tre pakkeforløp;

- Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, voksne
- Pakkeforløp for utredning og behandling i psykisk helsevern, barn og unge
- Pakkeforløp for tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

Første pasient kan henvises til de generelle pakkeforløpene fra 1. januar 2019.

Tilstandsspesifikke pakkeforløp publiseres innen 15. desember 2018, dette inkluderer Pakkeforløp ved mistanke om psykoseutvikling og psykoselidelser hos barn, unge og voksne, Pakkeforløp ved spiseforstyrrelser for barn og unge og Pakkeforløp for utredning og behandling av tvangslidelse (OCD) hos barn, unge og voksne. Første pasient kan henvises til disse tilstandsspesifikke pakkeforløpene fra 15. februar 2019.

---

¹ I en nullpunktmåling måles tilstanden før implementering av et tiltak på de områdene der man forventer endring. Senere sammenliknes nullpunktmålingen med tilstanden etter at tiltaket har blitt implementert og har fått virke en stund.

Høsten 2014 fikk Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet fra 01.01.2016) i oppdrag fra Helsedirektoratet å etablere en nullpunktmåling i forbindelse med innføringen av Pakkeforløp for kreft. Undersøkelser ble gjennomført i befolkningen, blant pasienter og blant fastleger (2). I 2015 ble det gjennomført oppfølgingsundersøkelser i befolkningen og blant pasienter (3). I 2018 og 2019 gjennomføres nye undersøkelser i befolkningen, blant pasienter og blant fastleger.

Folkehelseinstituttet har i tillegg integrert spørsmål relevante for Pakkeforløp innen psykisk helse og rus i nasjonale undersøkelser blant henholdsvis døgnpasienter i psykisk helsevern i 2016 (4), blant døgnpasienter innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling i 2017 (5) og blant pårørende i barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP). Sistnevnte undersøkelse gjennomføres i 2018. Spørsmålene har blitt utviklet og integrert i allerede planlagte undersøkelser, og alle delprosjektene gjennomføres på oppdrag fra Helsedirektoratet.

Formål og tilnærming

I denne nullpunktmålingen var målet å undersøke hvordan befolkningen vurderte ulike forhold og utfordringer rundt helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern og rusbehandling før implementering av Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Undersøkelsen beskrives i mer detalj i metodekapittelet.

Metodiske forhold gjør at generalisering fra GallupPanelet til den generelle befolkningen i Norge må gjøres med forsiktighet. Panelet er ikke utelukkende rekruttert ved tilfeldig trekking, men har også element av andre rekrutteringsmetoder. Endringer i panelets svar kan være en indikasjon på generelle trender i befolkningen, men en omfattende forskningsrapport fraråder å bruke ikke-tilfeldig trukket internettpanel som grunnlag for estimater for befolkningen (6).

Dette er den første målingen i GallupPanelet om syn på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern og rusbehandling i Norge. Ved flere målinger kan man undersøke om det skjer endringer i oppfatningene til panelet over tid.

Metode

Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet har en nasjonal funksjon når det gjelder måling av brukeropplevd kvalitet. Det er etablert en standardtilnærming for utvikling og validering av nye spørreskjemaer og for utvikling av ny innsamlingsmetodikk. På grunn av rammene for prosjektet har vi ikke brukt vår standardtilnærming for utvikling og validering av nye spørreskjemaer og for utvikling av ny innsamlingsmetodikk.

Det ble gjennomført en befolkningsundersøkelser i et etablert panel. Tema og spørsmål ble utformet i dialog med Helsedirektoratet.

I denne delen beskrives den metodiske tilnærmingen som ble brukt i undersøkelsen.

Gjennomføring og utvalg

Befolkningsundersøkelsen ble gjennomført i GallupPanelet, som eies og driftes av Kantar TNS (7). Panelet består av ca. 41 000 medlemmer som svarer på spørreundersøkelser, og er satt sammen for å være representativt for Norges «internettbefolkning». GallupPanelet er sertifisert etter ISO 26362:2009, en kvalitetsstandard for drift og vedlikehold av aksesspaneler. De som deltar mottar små insentiver.

GallupPanelet er ikke utelukkende rekruttert ved tilfeldig trekning, men har også element av andre rekrutteringsmetoder. Endringer i panelets svar over tid kan gi en indikasjon på generelle trender i befolkningen, men generalisering fra panelet til den generelle befolkningen i Norge må gjøres med forsiktighet. Bruttoutvalget er trukket og stratifisert etter offentlig statistikk på kjønn, alder og geografi.

Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 13. – 15. august 2018. Totalt ble det sendt ut 2307 invitasjoner til å delta i undersøkelsen. Det ble ikke sendt ut purring. Svarandelen var 50 prosent (1164 personer). Det var kun mulig å svare på spørreundersøkelsen via internett.

Vekting for å korrigere for frafall

Vekter brukes ofte for å korrigere for frafall i spørreskjemaundersøkelser. Ulike svarergrupper tillegges da ulik betydning på en måte som totalt sett er beregnet for å

øke utvalgets representativitet. For hver gruppe estimeres svarsansynlighet som igjen brukes i vektning. Resultatene fra befolkningsundersøkelsen er vektet for kjønn, alder og geografi i henhold til offisiell statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (SSB).

Spørreskjemaet

Spørreskjemaet bestod av totalt 30 spørsmål. Mange var hentet fra befolkningsundersøkelsen i forbindelse med Pakkeforløp for kreft, andre var utviklet spesielt for denne undersøkelsen. Skjemaet inkluderte henholdsvis 12 spørsmål om oppfatninger av helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager og 12 spørsmål om oppfatninger av helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer. De resterende seks var bakgrunnsspørsmål.

Resultatene fremstilles enkeltvis i denne rapporten, men statistiske analyser viser at enkelte av spørsmålene kan presenteres som en indeks. Indekser er grupper av spørsmål med felles tema og indre konsistens statistisk sett. Indekser er mer reliable enn enkeltspørsmål og muliggjør også å presentere mer sammenfattede og robuste resultat. Sammensetting av enkeltspørsmål til indekser er basert på faktoranalyse, men må også gi mening rent teoretisk. Tabell 1 viser hvilke spørsmål som inngår i indeksen «Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern» og «Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor rusbehandling», faktorladninger og Cronbach's alpha. Indeksene vil vektlegges i videre analyser når det foreligger resultater fra flere målinger.

Tabell 1. Indeksene «Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern» og «Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor rusbehandling» med underliggende enkeltspørsmål, faktorladninger og mål for intern konsistens.

Indeks og underliggende spørsmål		Faktorladning	Cronbach's alpha ^a
Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern			0,911
1	Alt sett under ett, hvilket inntrykk har du av helsetjenestetilbudet som gis til pasienter med psykisk lidelser/plager?	0,806	
2	Dersom du skulle få problemer med din psykiske helse, føler du deg trygg på at helsetjenesten ville gitt deg den beste behandlingen som er tilgjengelig?	0,821	
3a	Behandlingen som tilbys pasientene har høy kvalitet	0,780	
3b	Helsetjenestene for pasienter som har psykisk lidelser/plager setter alltid pasientene i sentrum	0,769	
3c	Helsetjenestene for pasienter som har psykisk lidelser/plager er tilgjengelige når pasientene har behov for det	0,750	
3d	Helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasienter som har psykisk lidelser/plager og deres pårørende	0,853	
3e	Helsetjenestene og helsemyndighetene gir god informasjon om hvordan problemer innen psykisk helse kan forebygges	0,647	
Kvalitet på helsetjenestetilbudet innenfor rusbehandling			0,916
10	Alt sett under ett, hvilket inntrykk har du av helsetjenestetilbudet som gis til pasienter med rusproblemer?	0,813	
11	Dersom du skulle få et rusproblem, føler du deg trygg på at helsetjenesten ville gitt deg den beste behandlingen som er tilgjengelig?	0,829	

Indeks og underliggende spørsmål		Faktor- ladning	Cronbach's alpha ^a
12a	Behandlingen som tilbys pasientene har høy kvalitet	0,732	
12b	Helsetjenestene for pasienter med rusproblemer setter alltid pasientene i sentrum	0,758	
12c	Helsetjenestene for pasienter som har rusproblemer er tilgjengelige når pasientene har behov for det	0,848	
12d	Helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasienter med rusproblemer og deres pårørende	0,859	
12e	Helsetjenestene og helsemyndighetene gir god informasjon om hvordan rusproblemer kan forebygges	0,636	

^a: Cronbach's alpha

Resultater

Kjennetegn ved svarerne

Tabell 2 viser kjennetegn ved svarerne i Gallup-panelet som deltok i undersøkelsen. Alle variablene med unntak av egenvurdert helse er hentet fra databasen til Kantar TNS. Egenvurdert helse var inkludert som et spørsmål i skjemaet.

Tabell 2. Beskrivelse av svarerne. Antall svar, gjennomsnitt og prosentandel i hver svarkategori.

Spørsmål	Antall svar	Svarkategori	Prosentandel
Kjønn	1164	Mann	52
		Kvinne	48
Alder	1164	Under 30 år	14
		30-44 år	23
		45-59 år	27
		60+ år	36
Stort sett vil du si din helse er...	1157	Utmerket	13
		Meget god	39
		God	34
		Nokså god	10
		Dårlig	4
Hva er din høyeste fullførte skolegang?	1164	Grunnskoleutdanning - 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende	6
		Videregående allmennfaglig utdanning	11
		Videregående yrkesfaglig utdanning	13
		Fagskole – Yrkesrettede utdanninger (1/2 – 2 år) som bygger på videregående	8
		Universitets-/høgskoleutdanning med inntil 4 års varighet	35
		Universitets-/høgskoleutdanning med mer enn 4 års varighet	26
Region	1164	Oslo/Akershus	25
		Resterende Østlandet	26

Sørlandet/Vestlandet	31
Trøndelag/Nord-Norge	19

Syn på helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager

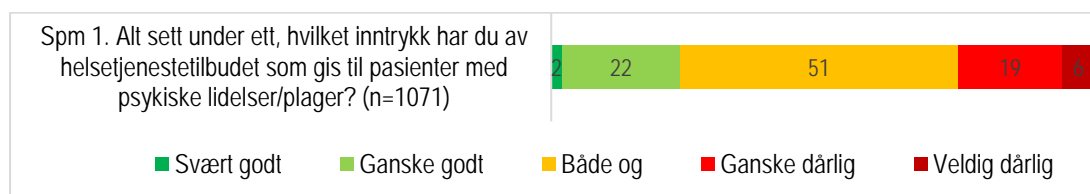
Vi spurte om hvor god eller dårlig kjennskap den enkelte hadde til helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager i Norge. Figur 1 viser at 33 prosent svarte at den var «svært god» eller «ganske god», 33 prosent «ganske dårlig» eller «veldig dårlig». Kjennskapet var basert på blant annet andres erfaringer (62 prosent), tv/radio (37 prosent), aviser/ukeblader (29 prosent), egne erfaringer (28 prosent) og internett (25 prosent).

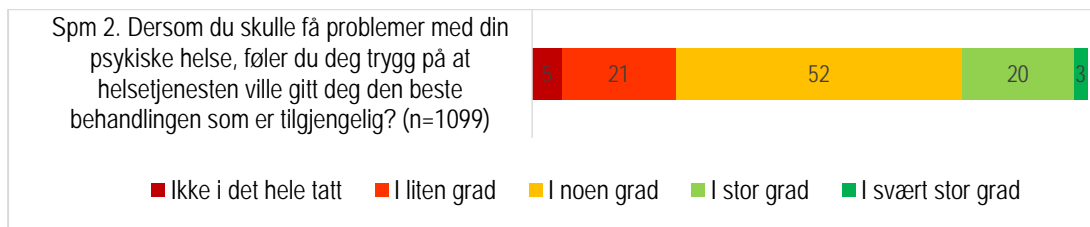
Figur 1. Resultater for spørsmål 4. Prosentandeler for hver svarkategori.

Figur 2 til 5 viser befolkningens svar på spørsmålene om helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager i Norge.

Resultatene i Figur 2 og 3 viser at mange har plasserer seg i midtkategorien på spørsmålene om inntrykket av helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager og om de er trygge på at de ville fått den best tilgjengelige behandlingen hvis de skulle fått slike lidelser eller plager. Hvis man ser på de tre mest negative svarkategoriene samlet er det 76 prosent som har inntrykk av at helsetjenestetilbudet er «veldig dårlig», «ganske dårlig» eller «både og». 78 prosent svarer at de «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» føler seg trygge på at de ville fått den beste behandlingen som er tilgjengelig.

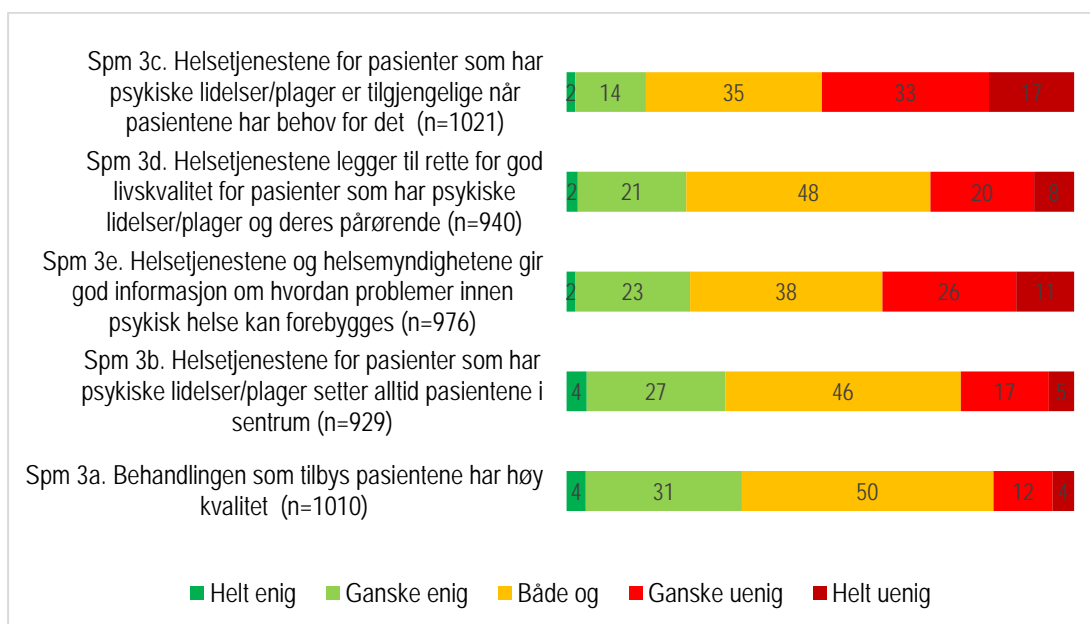

Figur 2. Resultater for spørsmål 1. Prosentandeler for hver svarkategori.

Figur 3. Resultater for spørsmål 2. Prosentandeler for hver svarkategori.

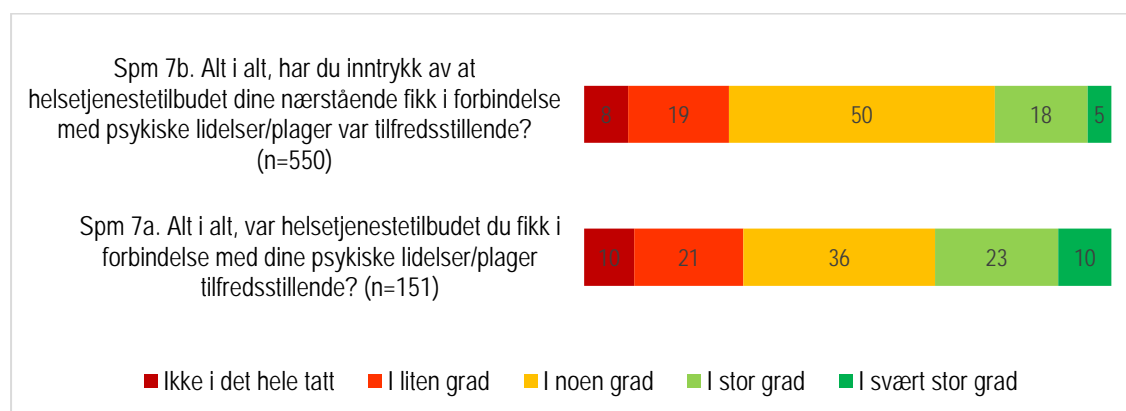
Figur 4 viser resultater for spørsmål som også har blitt stilt i befolkningsundersøkelser i forbindelse med Pakkeforløp for kreft. Spørsmålene var opprinnelig basert på de viktigste målene i Nasjonal kreftstrategi 2013–2017 (8), men ble også vurdert som relevante i denne pasientpopulasjonen. Her var det også store andeler svar i midtkategorien. Påstanden som har størst andel svarere i de tre mest negative svarkategoriene er om helsetjenestene er tilgjengelige når pasientene har behov for det, her svarer 85 prosent «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og». På påstanden om helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasientene og deres pårørende svarer 76 prosent «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og». Befolkningen gir best tilbakemeldinger på påstandene om behandlingen har høy kvalitet og om helsetjenestene alltid setter disse pasientene i sentrum, her svarer henholdsvis 35 prosent og 31 prosent at de er «ganske enig» eller «helt enig».

Figur 4. Resultater for spørsmål 3a-3e. Prosentandeler for hver svarkategori.

I skjemaet ble det stilt spørsmål om man selv hadde hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager, eller om noen som stod en nær hadde hatt slik kontakt med helsetjenesten. 15 prosent hadde egne erfaringer (n=170). Nesten halvparten (n=571) hadde slike erfaringer knyttet til noen som stod dem nær.

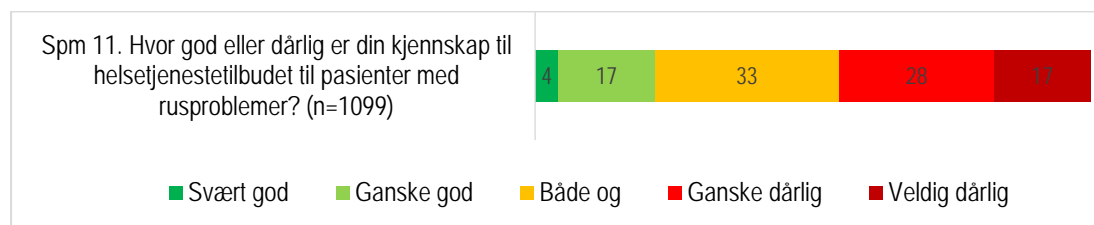
Figur 5 viser at 77 prosent svarer i de tre mest negative svarkategoriene på spørsmålet om man har inntrykk av at helsetjenestetilbudet nærstående fikk i forbindelse med psykiske lidelser/plager var tilfredsstillende. På spørsmålet som ble besvart av de som har egne erfaringer var tilsvarende fordeling 67 prosent i svarkategoriene «ikke i det hele tatt», «i liten grad» og «i noen grad».

Figur 5. Resultater for spørsmål 7a og 7b. Prosentandeler for hver svarkategori.

Syn på helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer

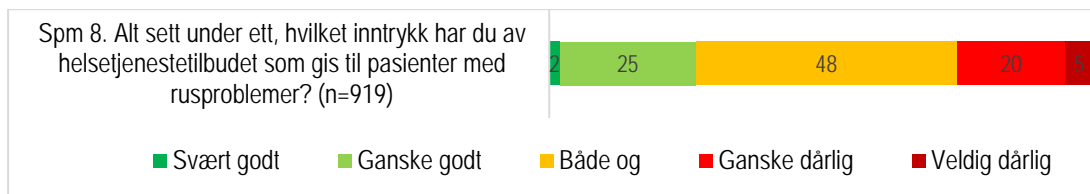
Vi spurte om befolkningens kjennskap til helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer. Figur 6 viser at 21 prosent svarte at den var «svært god» eller «ganske god», 45 prosent svarte «ganske dårlig» eller «veldig dårlig». Kjennskapen var basert på blant annet andres erfaringer (45 prosent), tv/radio (45 prosent), aviser/ukeblader (38 prosent), internett (28 prosent) og egne erfaringer (8 prosent).

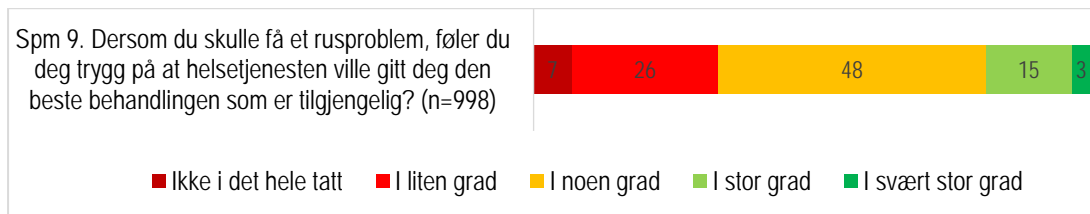
Figur 6. Resultater for spørsmål 11. Prosentandeler for hver svarkategori.

Figur 7 til 10 viser befolkningens svar på spørsmålene om helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer i Norge.

Figur 7 og 8 viser at en stor andel plasserer seg i midtkategorien på spørsmålene om inntrykket av helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer og om de er trygge på at de ville fått den best tilgjengelige behandlingen hvis de skulle fått slike problemer. Hvis man ser på de tre mest negative svarkategoriene samlet er det 73 prosent som har inntrykk av at helsetjenestetilbudet er «veldig dårlig», «ganske dårlig» eller «både og». 81 prosent svarer at de «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad» føler seg trygg på at de ville fått den beste behandlingen som er tilgjengelig.

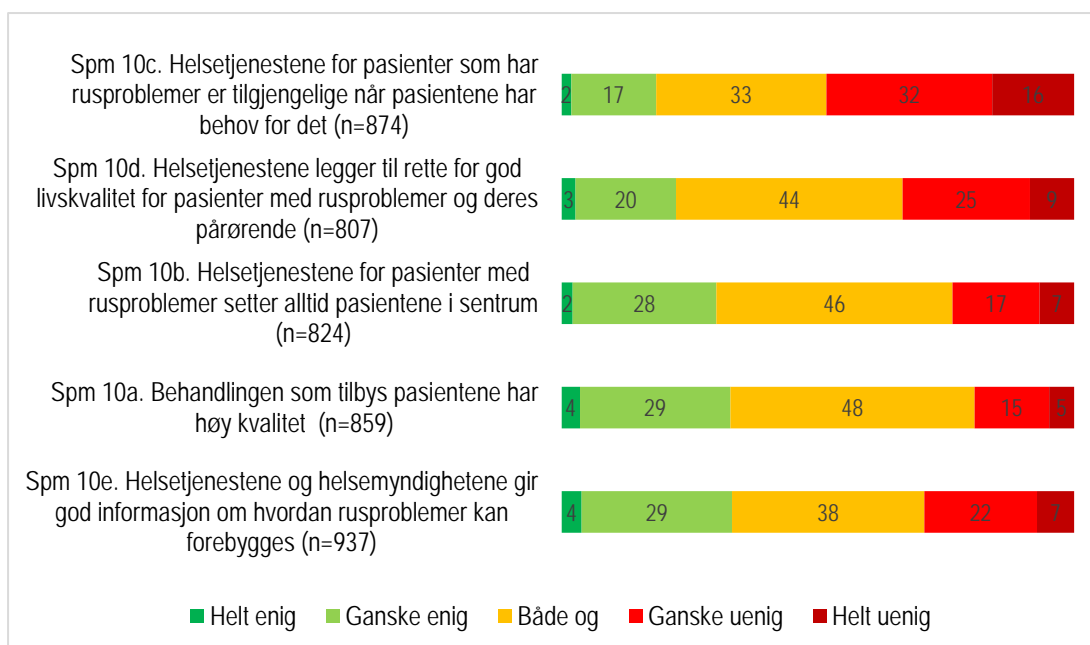

Figur 7. Resultater for spørsmål 8. Prosentandeler for hver svarkategori.

Figur 8. Resultater for spørsmål 9. Prosentandeler for hver svarkategori.

Figur 9 viser resultater for påstander om helsetjenester og behandling for pasienter med rusproblemer. Påstanden som har størst andel svarere i de tre mest negative svarkategoriene er også her om helsetjenestene er tilgjengelige når pasientene har behov for det, her svarer 81 prosent «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og». På påstanden om helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasienter med rusproblemer og deres pårørende svarer 78 prosent «helt uenig», «ganske uenig» eller «både og». Befolkningen gir best tilbakemeldinger på påstandene om at informasjon om hvordan problemer innen psykisk helse kan forebygges er god og at behandlingen som tilbys pasientene har høy kvalitet, her svarer 33 prosent at de er «ganske enig» eller «helt enig» på de respektive påstandene.

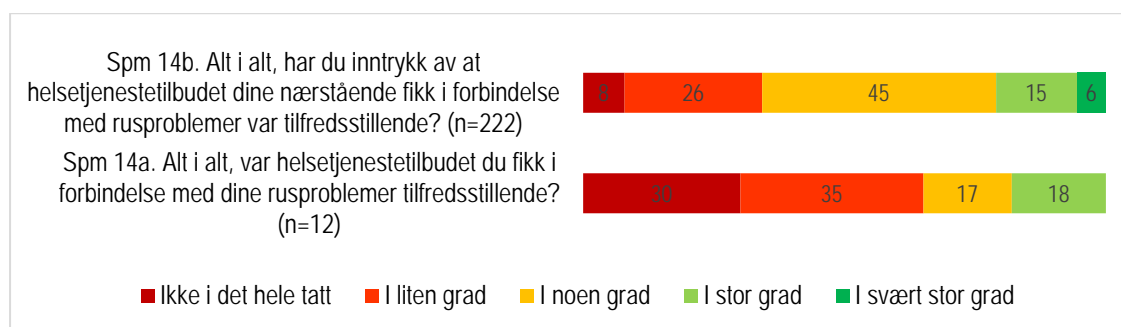

Figur 9. Resultater for spørsmål 10a-10e. Prosentandeler for hver svarkategori.

På spørsmål om man selv hadde hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer svarte kun én prosent bekreftende. Omlag hver femte svarte at de hadde noen som stod dem nær som hadde hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer (n=240).

Figur 10 viser at 79 prosent svarer i de tre mest negative svarkategoriene på spørsmålet om man har inntrykk av at helsetjenestetilbudet nærstående fikk i forbindelse med rusproblemer var tilfredsstillende. På spørsmålet som ble besvart av de med egne erfaringer var tilsvarende fordeling 82 prosent i svarkategoriene «ikke i det hele tatt», «i liten grad» eller «i noen grad». Ingen brukte svarkategorien «i svært stor grad». Siden dette spørsmålet hadde få svarere er det heftet stor usikkerhet ved resultatet.

Figur 10. Resultater for spørsmål 14a og 14b. Prosentandeler for hver svarkategori.

Sammendrag

Hovedfunn

Hensikten med befolkningsundersøkelsen var å etablere en nullpunktmåling før innføring av Pakkeforløp innenfor psykisk helse og rus i Norge. I denne rapporten har vi presentert resultatene fra undersøkelsen. Resultatene gir et bilde av oppfatningene og inntrykkene før implementeringen av pakkeforløpene.

En del hadde egne erfaringer knyttet til bruk av helsetjenester for psykiske lidelser og halvparten av svarerne hadde erfaringer som var knyttet til noen som stod dem nær. Få hadde egne erfaringer med helsetjenester i forbindelse med rusproblemer, men om lag hver femte hadde erfaringer ved at noen som stod dem nær hadde hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med slike problemer.

På mange av spørsmålene plasserte store andeler av GallupPanelet seg i midtkategorien. Tjenestenes tilgjengelighet og evne til å tilrettelegge for god livskvalitet for pasienter og deres pårørende kom dårligst ut ved vurdering av tilbudet til begge pasientgruppene. Inntrykk og erfaringer knyttet til kvalitet på behandlingen, informasjon om forebygging og evne til å sette pasienten i sentrum kom noe bedre ut.

Metodiske vurderinger

Som nevnt i innledningen må generalisering fra GallupPanelet til den generelle befolkningen i Norge gjøres med forsiktighet. Utvalget er ikke tilfeldig trukket, vi har ikke tilstrekkelig informasjon om de som valgte å ikke svare til å kunne si noe om potensielle systematiske forskjeller mellom svarerne og ikke-svarerne og vi har heller ikke innsikt i svarprosenten for rekruttering til GallupPanelet. På grunn av rammene for prosjektet har vi ikke brukt vår standardtilnærming for utvikling og validering av nye spørreskjemaer og for utvikling av ny innsamlingsmetodikk.

Svakhetene nevnt ovenfor kan påvirke kvaliteten på undersøkelsene, representativiteten og muligheten til å generalisere.

Dette er den første målingen i GallupPanelet om syn på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern og rusbehandling i Norge. Ved flere målinger kan man undersøke om det skjer endringer i oppfatningene til panelet over tid.

Referanser

1. <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus/pakkeforlop-for-psykisk-helse-og-rus>
2. Iversen HH, Bjertnæs ØA, Holmboe O. Pakkeforløp for kreft: nullpunktmåling med basis i spørreskjemaundersøkelser blant befolkningen, pasienter og fastleger. Rapport fra Kunnskapssenteret nr. 28 – 2015. ISBN 978-82-93479-06-2 ISSN 1890-1298
3. Iversen HH, Bjertnæs ØA: Pakkeforløp for kreft. Resultater fra spørreskjemaundersøkelser i befolkningen og blant pasienter. PasOpp-rapport nr. 284–2016. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2016.
4. Kjøllesdal JK, Iversen HH, Danielsen K, Haugum M, Holmboe O. Pasienters erfaringer med døgnopphold innen psykisk helsevern i 2016. Nasjonale resultater. Rapport nr.2017: 317. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2017.
5. Skudal KE, Holmboe O, Haugum M, Iversen HH. Pasienters erfaringer med døgnopphold innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) i 2017. Nasjonale resultater. PasOpp-rapport nr. 2017:453. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2017.
6. Baker R, Blumberg SJ, Brick JM, Couper MP, Courtright M, Dennis JM, et al. Research Synthesis: AAPOR Report on Online Panels. Public Opinion Quarterly 2010;74(4):71.
7. <https://www.galluppanelet.no/>
8. Sammen – mot kreft. Nasjonal kreftstrategi 2013–2017. Helse- og omsorgsdepartementet

---

Vedlegg: Spørsmålene fra befolkningsundersøkelsen

Del 1. Befolkningens syn på helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern i Norge

---

1. Alt sett under ett, hvilket inntrykk har du av helsetjenestetilbudet som gis til pasienter med psykiske lidelser/plager?

Svært godt
Ganske godt
Både og
Ganske dårlig
Veldig dårlig
Vet ikke

2. Dersom du skulle få problemer med din psykiske helse, føler du deg trygg på at helsetjenesten ville gitt deg den beste behandlingen som er tilgjengelig?

Ikke i det hele tatt
I liten grad
I noen grad
I stor grad
I svært stor grad
Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om helsetjenestetilbudet innenfor psykisk helsevern i Norge:

3a. Behandlingen som tilbys pasientene har høy kvalitet

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

3b. Helsetjenestene for pasienter som har psykiske lidelser/plager setter alltid pasientene i sentrum

Helt enig

Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

3c. Helsetjenestene for pasienter som har psykiske lidelser/plager er tilgjengelige når pasientene har behov for det

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

3d. Helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasienter som har psykiske lidelser/plager og deres pårørende

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

3e. Helsetjenestene og helsemyndighetene gir god informasjon om hvordan problemer innen psykisk helse kan forebygges

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

4. Hvor god eller dårlig er din kjennskap til helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager?

Svært god
Ganske god
Både og
Ganske dårlig
Veldig dårlig
Vet ikke

5. Hva er kjennskapen din til helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/plager basert på? Her kan du sette flere kryss

Egne erfaringer
Andres erfaringer
TV/radio
Aviser/ukeblader
Internett
Annet
Ikke aktuelt

6. Har du eller noen av de som står deg nær (familie, slekt, venner, kollegaer) hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager nylig? Her kan du sette flere kryss

Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager

Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager

Nei

FILTER 1: IF 6 = Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager AND Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager THEN 7a

IF 6 = Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager THEN 7a

IF 6 = Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med psykiske lidelser/plager 7b

IF 6 = Nei THEN 8

7a. Alt i alt, var helsetjenestetilbudet du fikk i forbindelse med dine psykiske lidelser/plager tilfredsstillende?

Ikke i det hele tatt

I liten grad

I noen grad

I stor grad

I svært stor grad

7b. Alt i alt, har du inntrykk av at helsetjenestetilbudet dine nærstående fikk i forbindelse med psykiske lidelser/plager var tilfredsstillende?

Ikke i det hele tatt

I liten grad

I noen grad

I stor grad

I svært stor grad

Vet ikke

Du har nå vurdert spørsmål om helsetjenestetilbudet til pasienter med psykiske lidelser/ plager. Vi vil nå stille noen spørsmål om helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer.

Del 2. Befolkningens syn på helsetjenestetilbudet innenfor rusbehandling i Norge

---

8. Alt sett under ett, hvilket inntrykk har du av helsetjenestetilbudet som gis til pasienter med rusproblemer?

Svært godt

Ganske godt

Både og

Ganske dårlig

Veldig dårlig
Vet ikke

9. Dersom du skulle få et rusproblem, føler du deg trygg på at helsetjenesten ville gitt deg den beste behandlingen som er tilgjengelig?

Ikke i det hele tatt
I liten grad
I noen grad
I stor grad
I svært stor grad
Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om helsetjenestetilbudet innenfor rusbehandling i Norge:

10a. Behandlingen som tilbys pasientene har høy kvalitet

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

10b. Helsetjenestene for pasienter med rusproblemer setter alltid pasientene i sentrum

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

10c. Helsetjenestene for pasienter som har rusproblemer er tilgjengelige når pasientene har behov for det

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

10d. Helsetjenestene legger til rette for god livskvalitet for pasienter med rusproblemer og deres pårørende

Helt enig
Ganske enig
Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

10e. Helsetjenestene og helsemyndighetene gir god informasjon om hvordan rusproblemer kan forebygges

Helt enig
Ganske enig

Både og
Ganske uenig
Helt uenig
Vet ikke

11. Hvor god eller dårlig er din kjennskap til helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer?

Svært god
Ganske god
Både og
Ganske dårlig
Veldig dårlig
Vet ikke

12. Hva er kjennskapen din til helsetjenestetilbudet til pasienter med rusproblemer basert på? Her kan du sette flere kryss

Egne erfaringer
Andres erfaringer
TV/radio
Aviser/ukeblader
Internett
Annet
Ikke aktuelt

13. Har du eller noen av de som står deg nær (familie, slekt, venner, kollegaer) hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer nylig? Her kan du sette flere kryss

Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer
Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer
Nei

FILTER 1: IF 13 = Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer AND Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer THEN 14a
IF 13 = Ja, jeg har selv hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer THEN 14a
IF 13 = Ja, noen som står meg nær har hatt kontakt med helsetjenesten i forbindelse med rusproblemer 14b
IF 13 = Nei THEN 15

14a. Alt i alt, var helsetjenestetilbudet du fikk i forbindelse med dine rusproblemer tilfredsstillende?

Ikke i det hele tatt
I liten grad
I noen grad
I stor grad
I svært stor grad

14b. Alt i alt, har du inntrykk av at helsetjenestetilbudet dine nærstående fikk i forbindelse med rusproblemer var tilfredsstillende?

Ikke i det hele tatt
I liten grad
I noen grad

I stor grad
I svært stor grad
Vet ikke

Del 3. Bakgrunnsspørsmål

---

15. Stort sett vil du si at din helse er...

Utmerket
Meget god
God
Nokså god
Dårlig

16. Hvordan likte du å svare på dette skjemaet?

Svært dårlig
Ganske dårlig
Verken godt eller dårlig
Ganske godt
Svært godt

Utgitt av Folkehelseinstituttet

Desember 2018

Postboks 4404 Nydalen

0403 Oslo

Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra www.fhi.no